

Konsiy:

- 1) Li entèdi pou gen selilè nan sal la.
- 2) Ou pa gen dwa pale nan sal la.

“Pwoteksyon Timoun ”

Se dwa tout timoun pou yo jwenn pwoteksyon. Se dwa yo pou yo rete vivan, pou yo jwenn sekirite, pou yo jwenn plas yo nan sosyete a, pou yo jwenn moun ki pou tande yo, pou yo jwenn tout swen lasante kò yo merite epi pou yo grandi nan yon enviwònman kote y ap jwenn tout kalite pwoteksyon.

Fanmi yon timoun se premye mwayen defans li genyen nan zafè pwoteksyon an. Se responsablite paran ak lòt moun k ap okipe timoun pou yo fè kay la tounen yon kote timoun yo ap jwenn yon fanmi k ap pwoteje yo epi ki p ap neglije ba yo atansyon. Se responsablite lekòl ak kominote yo pou yo ofri timoun yon enviwònman ki adapte pou yo, pou lè yo pa lakay yo, yon kote yo toujou santi yo byen epi yo toujou santi yo an sekirite. Kit se nan fanmi yo, kit se nan lekòl yo oubyen kominote yo, timoun yo dwe jwenn tout fòm pwoteksyon yo bezwen pou ede yo viv, grandi, aprann epi devlope kapasite yo jouk nan pi wo nivo yo kapab rive.

Gen plisyè milyon timoun sou latè ki pa rive jwenn tout pwoteksyon yo merite yo. Chak jou, gen anpil timoun k ap viktim vyolans, k ap viktim move tretman, k ap viktim akòz kèk zak neglijan e k ap viktim nan travay pou granmesi. Genyen ladan yo ki wè sosyete a vire do ba yo, oubyen ki wè sosyete a gade yo mal e gen anpil nan timoun sa yo k ap viv tou de (2) sityasyon sa yo. Kalite vyolans sa yo kraze tout chans timoun yo genyen pou yo viv lavi a byen, pou yo grandi, pou yo devlope epi pou yo reyalize rèv yo.

Gouvèman, kominote, otorite lokal, ONG, òganizasyon legliz ak òganizasyon kominotè yo dwe met tèt ansanm pou tout timoun kapab grandi nan yon fanmi. Fòk yo veyatif pou yo wè si lekòl ak kominote yo ap pwoteje tout timoun yo, si enstitisyon sa yo ap travay pou yo sispann maltrete timoun yo. Yo dwe pwoteje tifi ak tigason kont divès fòm vyolans sa yo : move tretman fizik, move tretman ki chita sou sèks, komès moun, travay nan kondisyon ki plen danje, mete sou kèk lòt move pratik, tankou: marye timoun twò bonè.

Tifi tankou tigason merite jwenn ankourajman ak bon jan èd nan fè rekonèt dwa yo epi nan bay patisipasyon pa yo nan tout jefò k ap fèt pou yo jwenn pwoteksyon kont move tretman, vyolans, abi nan travay epi nan tout sityasyon kote moun vire do bay yo nan sosyete a.

Konesans Pou n Sove Lavi, p. 149 4^{em} edisyon 2012, UNICEF

Premye pati**A) Konpreyansyon tèks** (6 pwen pou chak kesyon)

- 1- Kiyès ki se premye responsab nan kesyon pwoteksyon timoun? Ki responsablite moun sa yo genyen anvè timoun nan?
- 2- Ki devwa divès antite nan sosyete a genyen anvè timoun yo?
- 3- Kont kisa tifi kou tigason dwe jwenn bonjan èd ak pwoteksyon?
- 4- Ki dwa tout timoun, san distenksyon genyen nan sosyete y ap viv la?
- 5- Nan ki kategori literè ou klase tèks sa a?

B) Gramè – Vokabilè – Tradiksyon

- 1- Men yon fraz konplèks: (6 pwen)
“Mwen wè plizyè timoun ki pa jwenn pwoteksyon.”
a) Identifye pwopozisyon sibòdone relatif la.
b) Ekri yon fraz ki gen yon sibòdone sikonstansyèl koz ladan l.
- 2- Endike kèk endis pèsòn ou idantifye nan tèks la. Ki sans sa genyen parapò ak tit tèks la? (4 pwen)
- 3- “Gen anpil timoun k ap viktim vyolans, k ap viktim move tretman, k ap viktim akòz neglijan, k ap viktim nan travay fòse san lajan”. (4 pwen)
• Ki figi estil ki genyen nan fraz sa?
- 4- Tradui fraz pi ba a an fransè: (4 pwen)

“ Genyen plisyè timoun ki wè sosyete a vire do ba yo, oubyen ki wè sosyete a gade yo mal e gen anpil pami yo k ap viv tou de (2) sityasyon sa yo an menm tan.”

5- Endike tan ak aspè predika ki souliye nan fraz pi ba yo: (4 pwen)

a) Mwen pral pase lakay ou talè konsa.

b) Moun bò lakay mwen toujou pwoteje pitit yo.

6- Idantifye de (2) rezo leksikal (moun / mizè). Ki rapò sans rezo leksikal sa yo genyen? (4 pwen)

7- Reprezante fraz senp pi ba a sou fòm pye bwa:

“Tout timoun yo merite tout pwoteksyon nan sosyete a.” (4 pwen)

Dezyèm pati (40 pwen)**Ch) Pwodiksyon tèks****Chwazi youn pami de (2) sijè piba yo :**

1- Ekri yon tèks agimantatif pou montre divès fay ki genyen nan pwoteksyon dwa timoun yo an Ayiti pandan w ap vin ak bon jan sijesyon ki ka kontribye nan amelyorasyon oswa chanjman pozitif nan respè dwa timoun yo.

2- Ekri yon lèt voye bay chèf brigad ki responsab pwoteksyon timoun nan pou sansibilize l sou divès ka vyolasyon dwa timoun ki anregistre nan lokalite w ap viv. Sijere l sou kèk solisyon enpòtan moun nan lokalite a espere Leta pote nan sikonstans lan.